

Deinštitucionalizácia v Maďarsku - existuje vôbec?

Tamás Verdes
Hungarian Civil Liberties Union

1. Socialistické dedičstvo v Maďarsku

- Pobytové zariadenia boli prevládajúcim typom služby v sociálnom systéme v Maďarsku od roku 1950. V roku 1989 bolo 20500 lôžok v ústavoch pre osoby so zdravotným postihnutím a osôb s duševnými problémami.
- Zariadenia boli umiestnené na vidieku, vzdialené od miest. Boli zriadené v starých hradov, zámkoch, hospodárskych budovách, ktoré boli odobraté "nepriateľom" komunizmu. Každé zariadenie malo v priemere 100 - 300 obyvateľov.

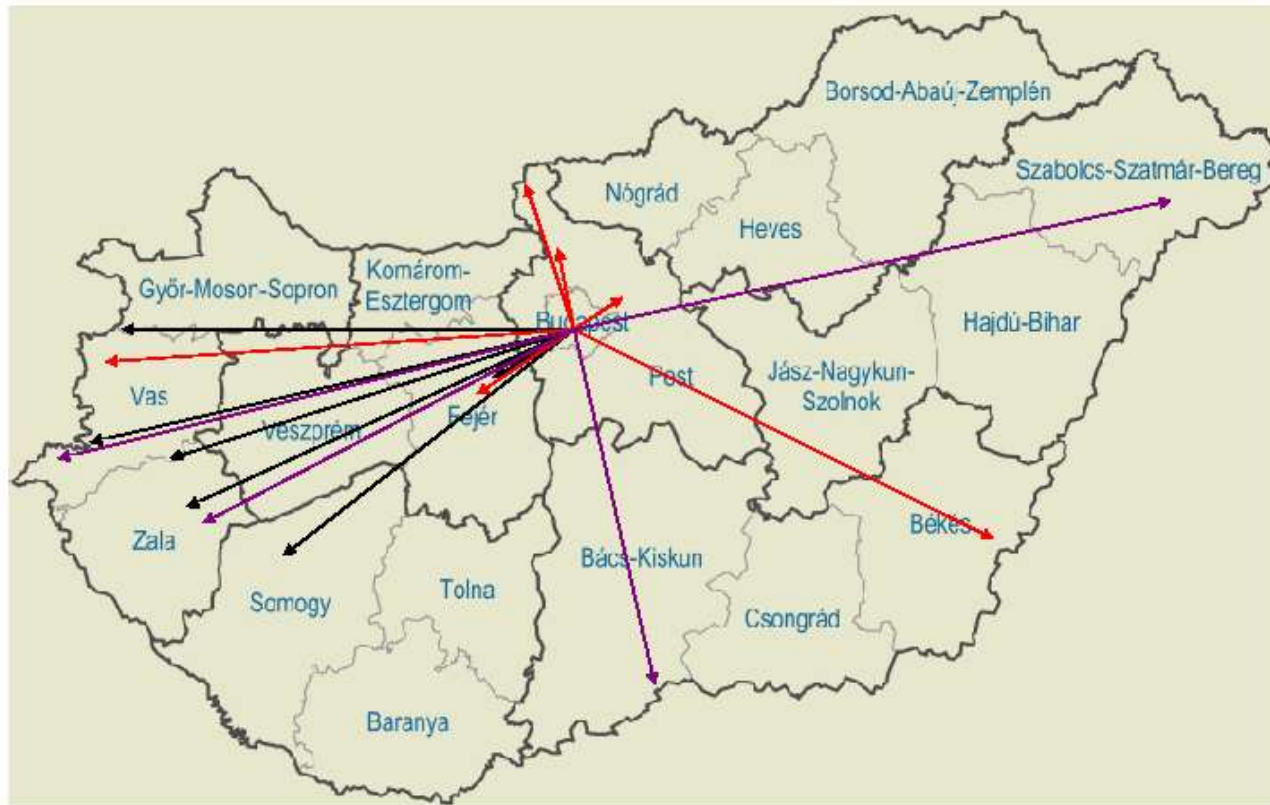

Nútená migrácia z Budapešti na vidiek od 50-tych rokov

→
Ľudia so zdravotným postihnutím

→
Seniori

→
Psychiatrickí pacienti

*Maďarský
štatistický úrad*

Domov pre 280 osôb s mentálnym postihnutím v Csákánydoroszló dnes. Zámok stojí na rakúsko-maďarskej hranici, 270 km ďaleko od hlavného mesta. Zariadenie bolo prevádzkované z Budapešti, obyvatelia boli nútení žiť tu.

2. História súčasnosti

Politický a odborný dialóg

Legislatíva a tvorba zákonov

Financie

Štruktúra sociálneho systému a kvalita života ľudí so
zdravotným postihnutím

Politický a odborný dialóg

- Odklon od zdravotníckeho modelu postihnutia k sociálnemu
- Sociologická analýza kvality života ľudí so zdravotným postihnutím v zariadeniach a v rodinách. Ďalšie kritiky proti „totálnym inštitúciám“ (Goffman), podpora komunitného nastavenia.
- Podpora reforiem v iných oblastiach: spôsobilosť na právne úkony, zamestnanie, škola, politické práva.

Legislatíva a tvorba zákonov

- Maďarsko ratifikovalo príslušné medzinárodné dohovory o ľudských právach (*Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím, Dohovor proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu*). V roku 1998, parlament rozhodol uzavrieť všetky inštitúcie pre zdravotne postihnutých do roku 2010.

- Na nižšej úrovni právneho systému (sociálny zákon, zákon o duševnom zdraví, správny poriadok), sa nič nezmenilo. V správe sociálneho systému prevláda inštitucionálny rámec a kultúra.

Stratégia

Maďarský národný implementačný program prechodu od umiestňovania v ústavoch k bývaniu v malých skupinách, 2011 - 2041

Hlavné obavy Expertnej skupiny EÚ pre deinštitucionalizáciu

1. Príliš vysoké investície do súčasných inštitucionálnych zariadení
2. Riziko pretrvávania paralelných služieb
3. Príliš „inštitucionálne“ alternatívy

Financie a podpora

V rokoch 1998 a 2006 Maďarsko použilo 21 miliárd HUF (75 miliónov eur) na vylepšenie, rozšírenie alebo vybudovanie inštitúcií, využívúc domáce finančné zdroje.

Súčasne sa Maďarsko pokúšalo využiť prostriedky zo štrukturálnych fondov EÚ na vytvorenie nových inštitúcií.

Štruktúra systému sociálneho zabezpečenia

	1995	2011
Počet obyvateľov	10 miliónov	
Ľudia so zdravotným postihnutím v rodinách	100-150 tisíc	
Ľudia so zdravotným postihnutím v inštitúciách	20-30 tisíc	
Bývanie		
Počet obyvateľov v ústavoch	21829	24882
Počet obyvateľov v malých domácnostiach	0	1819
Počet obyvateľov núdzového bývania	13	284
Denný stacionár		
Počet denných stacionárov	56	235
Počet klientov denných stacionárov	1248	6166
Počet ľudí v opatrovníctve	33917	53830

Aktéri

Politici

Samospráva

Pracovníci zariadení

Obyvatelia miestnej komunity

Obhajcovia

Užívatelia služieb, ľudia so zdravotným postihnutím
a ich rodiny

3. Záver

V Maďarsku nie je žiadna alternatíva voči ústavnej starostlivosti. Všetko, čo sa udialo od roku 1989, nezasiahlo podstatu systému, ale skôr povrchne zakrýva problémy.

Potreba silného tlaku

užívateľov služieb

a silnejšia kontrola zo strany orgánov EÚ.